

Д. А. Олійник

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Ю. М. Нідзельська

Фразеологічні одиниці англomовного релігійного дискурсу

Перш за все, варто зазначити, що мова Біблії значною мірою вплинула на англійську, а також багато інших мов світу, адже збагатила їх великою кількістю фразеологічних одиниць, прислів'їв та приказок. Саме фразеологічні одиниці англійської мови, розглядаються через призму лінгвокультурологічного аналізу в сучасному мовознавстві, їх варто вважати важливою складовою предмету лінгвокультурології, адже ФО набули символічного, еталонного, образно-метафоричного значення в культурі, узагальнюють результати людської свідомості, архетипного і прототипного, є зафіксованими у міфах, легендах, ритуалах, обрядах, звичаях, функціонують в різних видах дискурсу, зокрема в релігійному, що значною мірою зумовлює актуальність представленої статті. Серед вчених, які займалися вивченням ФО варто назвати І. Арнольд, В. Маслову, А. Куніна, В. Телію, В. Красних. *Мета статті* – розглянути фразеологічні одиниці, які функціонують в релігійному дискурсі сучасної англійської мови. *Завдання* статті – пояснити поняття фразеологізму, розглянути *іменні, дієслівні та адвербіальні* різновиди фразеологічних одиниць, виокремити стратегії, які реалізовано за допомогою ФО в релігійному дискурсі.

Перш за все, варто розглянути сутність самої фразеологічної одиниці. Отже, фразеологізми є важливою частиною сучасної англійської мови і складають вагомий частину розмовного варіанту мови, *фразеологізм* розуміють як групу слів з фіксованим лексичним складом і граматичною структурою; смисл якого, який, як правило, є знайомим носіям певної мови, не може бути отриманим зі значень компонентів, тобто окремих слів,

фразеологічної структури [4], вказують, що значення фразеологічних одиниць є результатом історичного розвитку мови [2].

Згідно з думкою проф. А. В. Куніна *фразеологічна одиниця* є набором поєднаних слів з повним або частковим перенесенням сенсу, а ідіомами є ті фразеологізми, які мають повне перенесення значення [3; 210]. В сучасних лінгвістичних дослідженнях фразеологію визначають як окрему галузь лінгвістики, яка вивчає такі словосполучення слів як фразеологічні одиниці, де смисл всього словосполучення відрізняється від суми значень фразеологізму. А. Кунін пропонує розглянути фразеологізм “*brimstone and fire*”, що означає не тільки сірку і вогонь, але також використовується для позначення загрози пекла або прокляття (покарання, яке триває вічно) після смерті. Дослідник підкреслює, що таке словосполучення називається *біблеїзмом* [3], тому що воно має релігійний відтінок, може трактуватися лише за допомогою Біблії. Існування таких одиниць забезпечує яскравість тексту та його емоційну насиченість.

Спираючись на класифікацію І.В. Арнольд, усі біблеїзми варто поділити на декілька структурних груп: *іменні*, *дієслівні* та *адвербіальні* фразеологізми [1]. Аналізуючи біблійні тексти, варто зазначити, що у матеріалі зафіксовано фразеологічні одиниці, що можливо включити до вищезгаданих груп. Таким чином, серед іменних фразеологізмів були знайдені такі приклади: “*Surely the nations are like a drop in a bucket; they are regarded as dust on the scales; he weighs the islands as though they were fine dust*” (Isaiah 40:15) [7], що означає невелику частину цілого та має таке ж значення, як: “*a drop in the ocean*”. Такий фразеологізм за допомогою порівняння та перебільшення функціонує як одиниця, що підсилює ознаки та за їх допомогою уточнює зміст тексту, наголошує на мізерності “націй”, реалізуючи при цьому *оцінювальну стратегію*, що визначає наскільки важливими, чи навпаки, малозначними є ті чи інші явища.

Варто розглянути наступний приклад: “*And lest I should be exalted above measure through the abundance of the revelations, there was given to me a thorn*

in the flesh, the messenger of Satan to buffet me, lest I should be exalted above measure” (2 Corinthians 12:7) [6], таким чином, в сучасному розумінні таке словосполучення позначає людину або річ, яка постійно дратує, або спричиняє біль. Вище згаданий фразеологізм є прихованим порівнянням, тобто метафорою, де колючка є посланцем Сатани, що боляче б’є в обличчя. Таким чином узагальнена концептуальна сфера ЗЛО в даній фразеологічній одиниці ніби зосередилася на КОЛЮЧЦІ. Таким чином, даний фразеологізм відтворює *оцінювальну стратегію*, вказує на негативні аспекти, що в сучасному розумінні мають таке значення.

Розглянемо інший випадок, наприклад: *“For the love of money is the root of all kinds of evil” (1 Timothy 6:10) [5],* що, як очевидно, визначає любов до грошей, тобто жадібність, джерелом усіх негараздів, що у сучасному світі має важливе значення. У даному фразеологізмі використовується перебільшення, де *“all”* підкреслює ненаситність грошима, яка призводить до усього злого, що є в світі. Також для кращого розуміння *“джерело”* порівнюється з *“корінням”*, що є осередком, який дає життя рослинам. Такі ж ознаки переносяться на осередок, що дає життя всьому злему, тобто грошам, реалізуючи при цьому *оцінювальну стратегію*.

При аналізі біблійних текстів нами були знайдені часті випадки використання фразеологізму *“two-edged sword”*, що позначає те, що одна і та ж сама річ або явище може мати одночасно як позитивні, так і негативні аспекти. Наприклад: *“For the word of God is living and active, sharper than any two-edged sword, piercing to the division of soul and of spirit, of joints and of marrow, and discerning the thoughts and intentions of the heart” (Hebrews 4:12) [5], “Let the high praises of God be in their throats and two-edged swords in their hands” (Psalm 149:6) [5].* Таким чином, представлена ФО утворена за допомогою епітета, що описує меч, як такий, що здатний обернутися іншим боком. Саме такі характеристики екстраполюються і на ситуацію або людину, тобто двозначність, що описується за допомогою цього

фразеологізму. Завдяки використанню епітета та метафори реалізовано *пояснювальну стратегію*, що робить кращим розуміння тексту.

Крім того, варто розглянути такий приклад: “*Beware of false prophets, who come to you in **sheep’s clothing** but inwardly are ravenous **wolves***” (Matthew 7:15) [5], отже у представленому фразеологізмі, приховане порівняння переносить характеристики вовка, в даному випадку підступність та злісні наміри, на людину, яка намагається здаватись доброзичливою, приховуючи свої лихі замисли під “одягом” вівці. Вживання цієї метафори підсилює підступність лжепророків, реалізуючи при цьому *оцінювальну стратегію*, що наголошує на негативних характеристиках та спонукає до недовіри.

З іншого боку, аналізуючи *дієслівні фразеологізми*, нами були виділені такі приклади: “*So I was afraid and went and **hid your talent in the ground**. See, you have what belongs to you*” (Matthew 25:25) [7]. Розглядаючи даний фразеологічний вираз у такому контексті, стає зрозумілим його метафоричне значення. Євангелійська притча розповідає про раба, який, одержавши від свого пана срібну монету (від давньогрец. talanton), закопав її в землю замість того, щоб пустити в обіг і отримати прибуток. У переносному значенні “*зарити талант в землю*” означає не використати наявних можливостей; загубити свої здібності. Вище поданий фразеологізм відтворює *пояснювальну стратегію* за допомогою використання метафори, де ознаки нових можливостей переносяться на монету, тобто, закопуєш монету – закопуєш свої можливості.

Далі переходимо до розгляду іншого прикладу: “*This event became **sin to the house of Jeroboam, even to blot it out and destroy it from off the face of the earth***” (1 Kings 13:34) [5], отже, представлений фразеологізм позначає процес повного знищення за допомогою персоніфікації. У даному випадку Земля наділяється характеристиками людини, тобто отримує обличчя, що має значення поверхні Землі. На нашу думку, такий стилістичний засіб здатен реалізувати *пояснювальну стратегію*, що надає можливість кращого розуміння, тому хто сприймає поданий текст, пояснює, що може трапитись з

тими, хто грішить. Дане пояснення містить елемент залякування, що маніпулятивно впливає на реципієнта, адже відбувається розуміння того, що гріх призводить до плачевних наслідків.

Розглянемо інший приклад: “*This is what the LORD says: **Put your house in order**, because you are going to die; you will not recover*” (Isaiah 38:1) [7]. у використаній метафорі під концептом “будинок” розуміємо власний простір і все, що з ним пов’язане, привести будинок в порядок означає вирішити власні проблеми. Як бачимо, цей фразеологізм подається через імперативну форму, що закликає діяти, реалізує *закличну стратегію*. Подача інформації в такій формі вказує на те, як правильно діяти.

Варто зазначити, що, аналізуючи англomовний матеріал Біблії, було виявлено часте вживання фразеологізму “*harden your heart*”, наприклад: “*Do not **harden your hearts**, as at Meribah, as in the day of Massah in the wilderness*” (Psalm 95:8), “*If there is a poor man with you, one of your brothers, in any of your towns in your land which the LORD your God is giving you, you shall not **harden your heart**, nor close your hand from your poor brother*” (Deuteronomy 15:7) [7]. Таким чином, поданий фразеологізм означає черствість, бездушність, байдужість. Він утворений за допомогою стилістичного засобу, метафори, де дія, що може відбутися лише з предметом, переноситься на живе серце, надаючи йому характеристики твердості. Згаданий вище фразеологізм вживається в біблійному тексті як заклик до людяності. Таким чином, реалізовано *закличну стратегію*, це відбувається за допомогою структури речення – заперечного імперативу.

Іще одним часто вживаним в християнській Біблії фразеологізмом є “*put words in someone’s mouth*”, наприклад: “*You shall speak to him and **put the words in his mouth**, and I will be with your mouth and with his mouth and will teach you both what to do*” (Exodus 4:15) [5], “*Then the LORD reached out his hand and touched my mouth and said to me, I have **put my words in your mouth***” (Jeremiah 1:9) [7]. Зазначена дія є метафоричною, оскільки слова є абстрактним явищем, яке не можна просто взяти і покласти. Через

використання такої метафори текст стає зрозумілішим, реалізуючи *пояснювальну стратегію*, що інформує адресата.

До того ж, ми хочемо підкреслити, що під час аналізу *адвербіальних фразеологізмів* у Біблії, були знайдені такі приклади: “*And about the eleventh hour he went out and found others standing. And he said to them, ‘Why do you stand here idle all day?’*” (Matthew 20:6) [5], виділений фразеологізм означає “в останню хвилину”. Повністю зрозуміти цей фразеологічне словосполучення можна тільки з контексту: працівники, які були прийняті на роботу “*at eleventh hour*” отримали таку ж платню, як ті, хто були найняті на роботу з самого ранку. Впливаючи зі значення бути майже вчасно, в останню хвилину, та отримати при цьому вигоду, з’явився фразеологізм “*about the eleventh hour*”. Цей фразеологізм є параболою, що несе в собі повчання, яке відтворює *пояснювальну стратегію* і тлумачить, що є правильним, а що ні.

Варто розглянути інший випадок, наприклад: “*By the sweat of your brow you will eat your food until you return to the ground, since from it you were taken; for dust you are and to dust you will return*” (Genesis 3:19) [7], цей фразеологізм позначає важку працю, є метафоричним, приховує в собі порівняння: коли людина працює важко, то можна побачити піт на обличчі. Таким чином усі ці характеристики переносяться на будь-яку працю. Вищезгадана ФО здійснює *оцінювальну стратегію*, що описує на скільки непростою є праця.

Перейдемо до розгляду іншого прикладу: “*In a moment, in the twinkling of an eye, at the last trump: for the trumpet shall sound, and the dead shall be raised incorruptible, and we shall be changed*” (1 Corinthians 15:52) [5], у якому адвербіальний фразеологізм означає події, явища, що відбуваються дуже швидко. Ознаки того, як швидко може моргнути людина, переносяться на опис події і того, як вона відбувається. Таке приховане порівняння є метафоричним, реалізує *пояснювальну стратегію*, що робить текст зрозумілішим. Отже, можна зробити висновки: фразеологізми є групою слів з фіксованим лексичним складом, граматичною структурою. Біблеїзми можна поділити на: *іменні, дієслівні та адвербіальні фразеологізми*, вони є

здатними реалізувати оцінювальну, пояснювальну, закличну та інші стратегії релігійного дискурсу. *Перспективою* дослідження є дослідження метафоричних конструкцій англomовного релігійного дискурсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка. / И. В. Арнольд. – М. : Высш. шк., 1986. – 295 с.
2. Арутюнова Н. Д. Дискурс // Лінгвістичний енциклопедичний словник. – М., 1990. – С. 136-137.
3. Кунин А. В. Английская фразеология (теоретический курс) / А. В. Кунин - М. : Изд-во “Высшая школа”, 1970. – 342 с.
4. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями і проблеми: Підручник. – Полтава: Довкілля. – К, 2008. – 712 с.
5. English Standard Version. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://biblehub.com/esv/genesis/1.htm>.
6. King James Bible. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://biblehub.com/kjv/genesis/1.htm>.
7. New International Version Bible. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://biblehub.com/niv/genesis/1.htm>.